

Neurotické poruchy

Neuróza: Nejednotně a nejasně ohraničený pojem používaný v minulosti pro stavy, u kterých na rozdíl od psychózy nedochází ke zkreslení vnímání konsenzuální reality. Ústředním symptomem je **úzkost** buď ve své patologické podobě, nebo symptomy vyplývající ze snahy prožívání úzkosti zmírnit (jako kompulzivní chování), nebo symptomy úplného odpojení od prožívání úzkosti (jako je disociace).

Neurotické poruchy můžeme dělit na různé podskupiny a druhy dle jednotlivých klasifikací

- **Úzkostné poruchy**

- Agorafobie
- Sociální fobie
- Specifické fobie
- Generalizovaná úzkostná porucha
- Panická porucha
- Separační úzkostná porucha (*většinou u dětí*)
- Selektivní mutismus (*většinou u dětí*)

- **Obsedantně kompulzivní poruchy**

- Obsedantně kompulzivní porucha
- Čichová vztahovačná porucha
- Porucha hromadění (hoarding disorder)
- Hypochondrická porucha
- Tělesná dysmorfická porucha (porucha tělesného schématu)
- Repetitivní poruchy chování zaměřené na tělo (vytrhávání vlasů atd.)

- **Poruchy vyvolané stresem**

- Akutní reakce na stres
- Posttraumatická stresová porucha a komplexní PTSD
- Porucha přizpůsobení
- Patologický zármutek

- **Disociativní poruchy**

- disociativní poruchy s neurologickými příznaky
- disociativní amnézie (s fugou a bez fugy)
- trans
- posedlost
- disociativní porucha identity
- depersonalizace a derealizace

- **Somatoformní poruchy**

- Somatizační porucha
- Somatoformní vegetativní dysfunkce
- Přetrvávající somatoformní bolestivá porucha
- Dysforie tělesné integrity

Neurotické symptomy:

emoce je prožívaná:

- úzkost
- panická ataka
- fobie
- obsese
- kompulze

emoce je oddělená od prožívání:

- disociace
- konverze
- somatizace
- depersonalizace
- derealizace

Úzkost

Běžná emoce, kterou za normálních okolností pociťuje každý člověk relativně dost často. Jedná se o lehký pocit zneklidnění, který je normálním stavem nezamedikované lidské mysli uvědomující si konečnost svého života. Je běžným varovným signálem, který se spouští jako odpověď na vnější nebo

vnitřní neznámé, nebo neurčité ohrožení. A i přesto je úzkost prožitek tak subjektivně nepříjemný, že máme vybudované celé arzenály ego obranných mechanismů, únikových strategií a kulturních konstruktů, abychom ji necítili, nebo alespoň zmírnili její intenzitu.

Úzkostná reakce má anticipační charakter (zaměřuje se do budoucnosti) na rozdíl od deprese a truchlení, které jsou reakcí na ztrátu (zaměřují se do minulosti).

Úzkost se projevuje komplexně

v těle:

- **vegetativní hyperaktivita:**
 - zarudnutí
 - tachykardie
 - palpitace (bušení srdce)
 - pocení
 - chladné končetiny
 - průjem
 - sucho v ústech
 - časté močení
- **napětí ve svalech**
 - třes, záškuby, chvění
 - svalová slabost
 - bolesti zad, hlavy
- **hyperventilace** (prohloubené, zrychlené dýchání)
- bolesti a svírání na hrudi
- dušnost
- obtíže s polykáním
- **nevolnost**, pocity na zvracení (nauzea)
- **parestezie** (počitky periferních nervů-brnění/mravenčení prstů, etc.)

v kognici:

- zvýšené nabuzení
- obtíže s koncentrací
- nadměrná bdělost
- obtíže s usínáním
- ostražitost
- zvýšení mentální aktivity
- nadměrné obavy a starosti
- nejistota z budoucnosti
- obava z neschopnosti vyrovnat se se situací
- očekávání a předtuchy neštěstí
- katastrofické myšlenky
- obava ze ztrapnění na veřejnosti
- obava ze vzniku nové úzkosti

v chování:

- neklid
- napjatý výraz v obličeji
- napjatý hlas, vzdychání, tichá mluva
- mnohomluvnost
- smích/pláč
- lekavost
- únava/vyčerpání
- **vyhýbavé a zabezpečovací chování**
- únik do fantazie
- **závislost na druhých**
- vyžadování ujištění a názoru od druhých
- vyhledávání rozptylujících aktivit
- podezíravost
- agresivní chování
- okusování nehtů
- škrábání se
- zpomalení výkonu
- zvýšené sebezpozorování
- neschopnost odpočívat
- snaha o kontrolování okolí

v emocích:

- pocit
 - ohrožení/strachu
 - "knedlíku" v krku
 - závratě, mdloby nebo točení hlavy
 - derealizace/depersonalizace
 - podráždění
 - nesnesitelné napětí
 - "prázdno v hlavě"
- strach ze
 - ztráty kontroly
 - "zešílení"
 - ztráty vědomí
 - smrti
- neschopnost uvolnit se
- snížené libido

- bezradnost

Souvislost se stresem

Stresová reakce organismu je druh úzkostné reakce na **přítomnost jasného stresoru** - výzvy v prostředí (vnějším, nebo vnitřním).

Úzkostné osobnostní rysy, tedy tendence odpovídat na stresory úzkostí, jsou částečně dědičné. Výskyt střední míry úzkostných rysů je upřednostňován přírodním výběrem a je populačním optimem - má adaptivní význam. (*V době kamenné stateční vymřeli a úzkostní přežili*). Optimální pocit nabuzení **slouží k mobilizaci sil k vypořádání se s výzvou** (eustres). Až když míra stresoru překročí adaptivní schopnosti jedince, mění se úzkostná stresová reakce ve své kvalitě a intenzitě na negativní formu stresu (distress).

Neurobiologický korelát úzkosti

Úzkost je výsledkem interakcí noradrenergního, glutamátergního, GABAergního a serotoninergního systému. Hlavní struktury, které se podílejí na jejím vzniku a regulaci jsou **limbický systém** (AMYGDALA, thalamus, hipokampus) a **prefrontální kortex**. Amygdala a hipokampus se podílejí na emočním učení a paměti: strach a úzkost vznikají a zintenzivňují se operantním podmiňováním a sociálním učení. Prefrontální kortex na základě zkušeností může emoční reakci zesílit, nebo ztlumit. Rychlé bezprostřední reakce na potenciálně nebezpečné podněty mohou obcházet kortex zcela a jsou zpracovány pouze amygdalou. Kortikální reakce je vůči podkorovým strukturám opožděná.

Aktivace amygdaly vede přes aktivaci locus coeruleus (noradrenergní jádro) a hypothalamu ke zvýšení tonu sympatiku (spuštění stresových os):

- **sympato-adreno-medulární** - rychlá, vede k rychlé mobilizaci energie, zvyšuje napětí a prokrvení svalů, zvyšuje bdělost a nabuzení, snižuje se funkce nepotřebných systémů -GIT, urogenitální atp.
- **hypothalamo-hypofýzo-adrenální** - pomalá, vede k zvýšenému výdeji glukokortikoidů (kortizolu) z kůry nadledvinek, cílem je mobilizace další energie k překonání/přečkání nepříznivé situace.

Kortizol má širokospektré účinky:

- katabolismus, zvyšování glykemie, zvyšování periferní inzulínové rezistence, potlačuje imunitní odpověď a blokuje sexuální chování a růst, zpětnovazebně inhibuje aktivitu hypothalamu a hypofýzy k vyhasnutí stresové odpovědi.
- zvýšení jeho hladiny závisí na intenzitě stresu, jeho vysoké hladiny jsou neurotoxické s maximem poškození v oblasti hipokampu.
- chronický stres a nadprodukce mohou vést k atrofii hipokampů a k řadě psychických poruch

Patologická úzkost

Ztrácí svou ochrannou funkci a stává se **dysfunkční**: důsledkem je pak maladaptivní chování jedince. Vyznačuje se **nepřiměřeností v**:

- intenzitě
- frekvenci
- trvání
- behaviorální reakci

Patologická úzkost se může vyskytovat **u všech psychiatrických poruch** (organické poruchy, závislosti, odvykání, intoxikace, afektivní poruchy, psychózy, neurózy, poruchy osobnosti) ale i u **řady somatických poruch**:

- kardiopulmonální
 - hypertenze, akutní koronární syndrom (infarkt myokardu, angina pectoris), kongestivní srdeční selhání, prolaps mitrální chlopně, arytmie, CHOPN, astma, plicní embolie, pneumothorax
- endokrinní
 - hypothyreóza, cushing, hypoglykemie, hypoparathyreóza, feochromocytom, karcinoid, menopauza a postmenopauza, premenstruační syndrom
- neurologické
 - nádory mozku, epilepsie, migrény, cévní mozkové příhody, M. Parkinson, RS
- infekční nemoci
 - mononukleóza, encefalitida, meningitida, neurosyfilis, sepse
- GIT
 - gastrododenální vředy, ezofageální reflux, idiopatické střevní záněty
- Metabolické poruchy
 - hypokalemie, hypokalcemie, mhypomagnesemie, jaterní selhání, metabolická acidóza (vysoký laktát), akutní hypoxie, akutní intermitentní porfyrie
- Různé
 - anémie, avitaminózy (B- komplex), Wilsonova choroa, Bolest, Vestibulární poruchy, lupus erytematodes...

From:

<https://imagined.site/uni/ppa/> - **Psychiatrie pro adiktology**

Permanent link:

https://imagined.site/uni/ppa/doku.php?id=neuroticke_poruchy&rev=1737405299

Last update: **2025/01/20 20:34**

